

Є.О. ПОНОМАР,

студентка 2 курсу факультету менеджменту
і бізнесу ВП «Миколаївська філія
КНУКіМ» Науковий керівник:

Л.А. КАЛІНІНА,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри культурно-дозвіллевої
діяльності ВП «Миколаївська філія
КНУКіМ», м. Миколаїв

КУЛЬТУРНІ ТРАДИЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНЩИН МИКОЛАЇВЩИНИ (НА ПРИКЛАДІ БОЛГАРСЬКОЇ ГРОМАДИ)

Останнім часом значно підвищився інтерес болгарського населення України до рідної мови, національних духовних цінностей, історії свого народу та його народнопоетичної творчості. За роки державної незалежності України болгарська етнічна меншина послідовно реалізує свої національно-культурні прагнення, користується створеними в Україні умовами щодо збереження та розвитку власної культури, мови та традицій.

Болгарська діаспора в Україні – досить організоване співтовариство людей. Велику роль у цьому відіграли й відіграють створені по всій Україні болгарські культурно-просвітні суспільства та організації, членами яких є самі активні і родолюбиві болгары [3].

Головною метою їх діяльності були й залишаються: збереження та розвиток національних болгарських традицій і культури, вивчення рідної болгарської мови, історії Болгарії та переселенців. Ці суспільства об'єдналися в Асоціацію болгарських культурно-просвітніх товариств і організацій України, реорганізовану потім в Асоціацію болгар України. Ця Всеукраїнська громадська організація тепер представляє й захищає інтереси болгар України.

За даними перепису 2001 р. на Миколаївщині мешкають 1264,7 тис. чоловік, які є представниками 133 національностей, серед них українці становлять 81,9 %. 18,1 % населення належить до національних меншин. Це росіяни (177530 чол.), молдовани (13171 чол.), білоруси (8369 чол.), болгары (5614 чол.), вірмени (4277 чол.), євреї (3263 чол.), корейці (1751 чол.), азербайджанці (1482 чол.), роми (цигани) (1449 чол.), поляки (1317 чол.), татари (1255 чол.), німці (1220 чол.) та інші (чехи, дагестанці, грузини, греки, курди, месхетинські турки тощо) – менше 0,1 %. В області також мешкають болгары, месхетинські турки, курди, чехи.

Історія Миколаївської області кінця XVIII - поч. XIX ст. тісно пов'язана із заселенням його чисельними етнічними групами, адже активне освоєння цих земель почалося після російсько-турецької війни кінця XVIII століття. З того часу на території Миколаївської області поселилися українці, росіяни, німці, греки, євреї, болгары, поляки, чехи тощо [1].

З кінця 80-х – початку 90-х років ХХ століття почалося активне відродження національної самосвідомості не тільки українців, а й представників етнічних спільнот Миколаївщини. Виникають перші національно-культурні об'єднання (німецьке, єврейське, болгарське, вірменське та інші), які ставлять за мету зберегти та передати нащадкам рідну мову і культуру. На Миколаївщині розгорнули діяльність Товариство російської культури, Дружество болгарської культури ім. Христо Ботева, Товариство вірменської культури ім. М. Маштоца, Товариство єврейської культури та інші національно-культурні товариства.

У 1992 році створена Рада національних товариств Миколаївської області, яку очолив голова товариства - земляцтва «Дагестан» Султан - Мурад Джамалутдинович Каймаразов. Рада координує діяльність товариств, що входять до її складу, у збереженні національно-культурних традицій, а також сприяє ознайомленню населення області з культурою різних народів та формуванню культури міжнаціонального спілкування. Головним завданням Ради стало представлення інтересів національних меншин регіону в царині розвитку їхньої мови та культури, захисту прав, методичної допомоги товариствам, науково-дослідницької та просвітницької роботи. Місією організації було визначено збереження в суспільстві міжнаціонального миру й злагоди.

Сьогодні до складу Ради входять 20 національно-культурних товариств та культурно - просвітницьких організацій, накопичено значний досвід роботи, сформовано цілісну систему діяльності організації. До її складу, крім національно-культурних товариств, входять Пушкінський клуб, Миколаївське обласне відділення товариства дружби та культурних зв'язків з Німеччиною «Україна – ФРН» і центр тюркомовних та інших східних народів [1].

Етнічні громади відкривають недільні школи, створюють самодіяльні творчі колективи, організують концерти, надають допомогу ветеранам війни та праці, налагоджують зв'язки із країнами, звідки колись приїхали в Україну їх предки. Доброю традицією стало проведення фестивалю національних культур «Дружба».

З ініціативи Ради національних товариств у вересні 2001 року відбулася науково-практична конференція «Національні меншини в Україні: історія та сучасність». В останнє десятиліття поживалося релігійне життя національних меншин Миколаївщини. В умовах демократизації українського суспільства вони отримали можливість створювати релігійні громади, облаштовувати та використовувати за призначенням повернуті їм церковні споруди або будувати нові.

Болгарська національна меншина. На північній околиці м. Миколаєва, на березі р. Мокра Тернівка, розташований мікрорайон Тернівка, заселений ще у 1802 році болгарським населенням - переселенцями з Странджанського краю (південний схід сучасної Болгарії). У той час цей край входив до складу Османської імперії, і переселення відбулося в результаті постійних набігів так званих «кирджалій» (по імені їх ватажка Кирджалі) – розбійничих угруповань,

які орудували в кінці VIII, початку XIX століття на півдні Балканського півострова. Таким чином, Тернівська діаспора вже 213 років проживає з зовні меж прабатьківщини

В мікрорайоні проживає 11000 мешканців, з яких близько третину складають жителі болгарського походження. Ще третина - це українці, і на третину припадають представники ще близько 30 національностей.

В жовтні 2013 р групою однодумців було прийнято рішення створити громадську організацію «Болгарський культурно-просвітницький центр» «ГРНОВКА». З самого початку цілі і завдання цієї громадської організації полягали в збереженні і розвитку культурної спадщини Тернівських болгар, зміцнення культурно-освітніх зв'язків з Болгарією і залучення якомога більшої кількості людей будь-якої національності до болгарської культури (цей пункт спочатку прописаний в статуті Організації).

Для вирішення цих завдань було застосовано комплексний підхід і вже є певні напрацювання, є цікавий досвід та досягнення, а саме .

- з метою запобігання асиміляційних процесів, пріоритетною стала передача культурної і мовної традиції підростаючому поколінню за допомогою культурно-освітніх програм;

- з 2015 р на базі Центру була створена Болгарська недільна школа «Грновка», де за Національною програмою «Рідна мова і культура за кордоном» Міністерства освіти Болгарії, діти вивчають рідну мову і літературу, історію і фольклор, краєзнавство;

- з моменту створення Організації при Центрі працюють безкоштовні курси болгарської мови;

- створені і плідно працюють театральні, танцювальні та музичні гуртки; • створено ансамбль болгарської пісні «Чучуличкі», який за три роки став неодноразовим лауреатом багатьох міжнародних конкурсів і фестивалів в Україні і Болгарії, і дав друге життя Тернівському пісенному фольклору;

- протягом трьох років, при безпосередній фінансовій підтримці Центру, існує Тернівський музей болгарської культури, що дозволяє проводити постійні екскурсії, знайомлячи мешканців області та гостей з історією Тернівки, а також залучати як дорослих так і дітей до історичної пошукової діяльності;

- центр працює у взаємодії з іншими національними меншинами і об'єднаннями Миколаєва.

Одним із досягнень Центру болгарської культури є Ансамбль болгарської пісні - «Чучулички», який було створено ще за довго до створення «Болгарського культурно-просвітницького центру» у 2011 році. Власними силами, були пошиті перші костюми, та найважливіше, відбулась робота над 2 болгарськими піснями – «Долното кладинче», «Залюбили са хубавіці». Саме з цими двома пісенними композиціями, а також танцювальним номером, який супроводжував спів, «Чучулички» вперше поїхали підкорювати простір прабатьківщини – Болгарію, м. Каварно на фестиваль «С Болгария в серцету». Завдяки своєму таланту, дівчата вибороли «Гран-прі». Подальша діяльність

«Чучулички» є не менш цікавою. Була здійснена робота ще над 4 болгарськими піснями, пошито учасників ансамблю для виконання 3 пісень.

Ансамбль став частим гостем на міських святах, а також на конкурсах та фестивалях у Болгарії. Вже склалась гарна культурна традиція, коли раз на рік, ансамбль «Чучулички» відвідує Болгарію та прославляють не лише болгарську культуру, але й Україну взагалі. За останні 5 років ансамбль «Чучулички» був на гастролях у таких містах Болгарії як: Каварно, Варна, Малко Тирново, Бургас, Золоті піски. Склад колективу постійно змінювався, але це не заважало творити справжню культуру і нести її у світ.

Отже, болгари – окремий елемент серед безлічі етнічних груп, що склали культурну мозаїку поліетнічного регіону, а також їх міжетнічну взаємодію. Болгари, що проживають в Україні, на Миколаївщині, займають певне місце в суспільстві. Діаспора, яку вони формують, тільки посилюється і зростає, за підтримки материнської держави та співпраці з Україною. Представники діаспори беруть участь у політичному та соціально-економічному житті нашої країни та регіону, впливають на всі процеси, що протікають в Україні. Своєю діяльністю діаспора намагається зберегти, відтворити функціонування та розвиток рідної спільноти.

Молодь бере активну участь в етнічних святах, створюються музичні колективи, що виконують народну музику та пісні, в «етнічних» школах організовують гуртки, в яких діти вивчають «народні промисли» і створюють «вироби» у стилі відповідних етнічних груп тощо. Велике значення для української культури мають і культури меншин (болгарської зокрема), з якими відбувається синтез. Характер сплетення культур, наявність як творчих елементів, так і елементів механічного взаємопроникнення та запозичень може постати як питання подальших більш детальних досліджень.

Список використаних джерел:

1. Євтух, В. Етнічність [Текст]: глосарій / В. Євтух. – К., 2009. – 32 с.
2. Заставний, Ф. Д. Географія України [Текст] / Ф. Д. Заставний. – Львів, 1994. – 415 с.
3. Пеливан, К. Некоторые размышления о роли болгарской диаспоры в Украине в связи с ситуацией, возникшей вокруг Всеукраинского болгарского культурного центра [Текст] / К. Пеливан // Украина: Българское обозрение. – 2008. – 26 січня.
4. Україна і Болгарія: віхи історичної дружби [Текст] // Матеріали міжнародної конференції, присвяченої 120-річчю визволення Болгарії від османського іґа / [за ред. В. Н. Станко]. – Одеса, 1998. – 134 с.